

Pilotschool over de nieuwe gemengd-theoretische leerweg

'Alle leerlingen zijn gebaat bij praktijk'

In 2024 worden de gemengde en theoretische leerweg samengevoegd tot één nieuwe leerweg. Alle leerlingen volgen naast avo-vakken dan een praktijkgericht programma. Een ingrijpende verandering, die veel voorbereiding vergt. Het Goese Lyceum is als pilotschool al een eind op weg. Twee afdelingsleiders en een docent vertellen hoe zij de nieuwe leerweg voor zich zien en wat er al staat.

Binnen de nieuwe leerweg – de officiële naam moet nog worden bedacht – krijgen leerlingen straks naast de avo-vakken een praktijkgericht programma. De kennismaking met de werkvloer en allerlei beroepen moet hen beter voorbereiden op de doorstroom naar mbo-4 opleidingen. Het aanleren van vaardigheden als samenwerken, plannen, organiseren, onderzoeken en presenteren zal bovendien de drempel naar de havo verlagen, is het idee. De vmbo-vestiging en de mavo-afdeling van Het Goese Lyceum van Scholengroep Pontes zijn beide al druk bezig met de vormgeving. De vmbo-vestiging (basis, kader en gemengde leerweg) koos voor de nieuwe leerweg het programma economie en ondernemen. De mavo richt zich op informatietechnologie. Intussen wordt er landelijk niveau nog druk gesleuteld: verschillende details moeten nog verder worden uitgewerkt. "Wij geven vanuit de pilot natuurlijk wel feedback", zegt Lyda Vos, afdelingsleider op de Goese vmbo-locatie. Zij ziet meerwaarde in de vernieuwing. "Deze werkwijze past bij onze visie op leren en bij hoe we kijken naar de gl-leerling. We willen graag vakken

integreren en samenwerken met opdrachtgevers van buiten. Dit is een heel mooie aanvulling op hoe we al bezig waren."

DUBBEL PROGRAMMA

Er doen 44 leerlingen van de gemengde leerweg (gl) mee aan de pilot op Het Goese Lyceum. Zij krijgen een dubbel programma: de normale gl-lessen plus het praktijkgerichte programma van de nieuwe leerweg. Vos: "Zoals wij de leerweg hebben ingericht, wordt het een heel ander onderwijsconcept dan op de mavo. Voor ons, als beroepsgericht onderwijs, is het de uitdaging om de leerling zover te krijgen dat hij meer onderzoekend gaat denken. Wij richten ons

'Deze werkwijze past bij onze visie op leren en bij hoe we kijken naar de gl-leerling'

De foto's bij dit artikel zijn genomen op de Horeca Vakschool Rotterdam, waar ook mavo- en havoleerlingen praktijkgericht onderwijs volgen

op samenwerkend leren en samenwerken met het bedrijfsleven." Het scheelt dat de gl-afdeling van Vos al jaren met opdrachtgevers van buiten werkt. Voor mavo's wordt het de uitdaging om de praktijk in te vullen en contact te maken met bedrijven, schat Vos in. "Maar ik denk dat alle leerlingen, ook havoleerlingen trouwens, gebaat zijn bij een stukje praktijk. Het is goed voor leerlingen om te ervaren wat er allemaal te koop is, welke beroepen er zijn, en praktijkervaring op te doen in een bedrijf. Dat is echt een meerwaarde." Haar vmbo-vestiging had tot eind vorig schooljaar zeven profielen. "We hadden alleen geen profiel Economie en Ondernemen. Daarvoor hebben we nu een pilot opgezet omdat we als school inzagen dat leerlingen in alle profielen profijt hebben van ondernemersvaardigheden. Leerlingen volgen nu allemaal een dubbel programma.

'Het is goed voor leerlingen om te ervaren welke beroepen er zijn en praktijkervaring op te doen in een bedrijf'

Of ze nu in het profiel Mobiliteit en Transport zitten of in Bouwen, Wonen & Interieur, daarnaast volgen ze de pilot economie en ondernemen."

LEREN VAN ELKAAR

De zes docenten van het gl-team ontwikkelen de nieuwe leerweg samen. Ieder draagt bij vanuit zijn eigen discipline. ➤

DIFFERENTIATIE OP HET GOESE LYCEUM

Joost Timmermans, afdelingsleider mavo bij Het Goese Lyceum, is blij dat zijn school meedoet aan de pilot voor de nieuwe leerweg. "Zo doen we veel kennis op. We krijgen vier jaar de tijd om dit te ontwerpen en kunnen een beetje meesleutelen aan de eindtermen." Timmermans ziet het nut van praktijkopdrachten en betekenisvol leren. Wel vindt hij het belangrijk dat er voor leerlingen genoeg te kiezen blijft. "Met de praktijkgerichte gemengde leerweg en meer theoretische mavo bieden wij leerlingen nu twee heel mooie verschillende opleidingen aan. Die keuze valt straks weg. Wij gaan als Goese Lyceum proberen om een zekere differentiatie te behouden, door de gemengde leerweg en mavo elk een eigen variant te geven." Over het neerzetten van de praktijkgerichte component zegt hij: "Ik verwacht wel dat dit goed komt; wij hebben enthousiaste docenten in huis. Maar onze mavoversie zal niet lijken op de praktijk die ze binnen de gemengde leerweg aanbieden." Timmermans vraagt zich, net als zijn collega Vos van de gemengde leerweg, af welke status de nieuwe leerweg uiteindelijk krijgt. "Ik hoop dat het een praktijkgericht

programma wordt bovenop ons mavoprogramma. Het lukt ons wel om dat zo te organiseren dat het aantal lessen voor leerlingen acceptabel blijft. Collega's kunnen onderdelen van hun vak op andere manieren aanbieden binnen het praktijkgerichte programma." Wordt het echter een keuzevak, dan vreest hij dat een ander keuzevak als aardrijkskunde of geschiedenis zal moeten sneuvelen. Timmermans: "De nieuwe leerweg is een feit, die komt er. Het onderwijs is altijd in beweging, je weet dat je niet altijd hetzelfde kunt blijven doen en dat is prima. Binnen de pilot is er een grote drive en enthousiasme. Het barst van de mooie voorbeelden. Maar er is ongetwijfeld ook een groep in Nederland die denkt: dit wordt niet het meest krachtige onderwijs dat je de leerlingen kunt bieden. Dat kritische geluid sneeuwt onder."

'Wij geven de gemengde leerweg en mavo elk een eigen variant'

"We werken van periode naar periode", vertelt docent Engels en schooldecaan Erik Boogaard. "De eerste periode tot begin november is nu klaar. Het PTA staat ook al in grote lijnen. Daar kunnen we nog wel in schuiven, aan de hand van wat we tegenkomen." De zes docenten ontwikkelen zelf het lesmateriaal. "We hebben gekozen voor veel groepswork en samenwerkingsvormen. Binnen de verschillende thema's maken we vakoverstijgende opdrachten." Voor de leerlingen is dat niet helemaal nieuw. "Dat deden we ook al wel in de onderbouw", vertelt derdeklasser Rein Blanckaert. "Bijvoorbeeld bij beeldende vorming en projectvakken. Ik vind het wel leuk om zo te werken."

Toch is de nieuwe aanpak wennen; ook voor de docenten, zegt Boogaard: "Je was gewend om koning te zijn in je eigen koninkrijk en je lessen aan één klas te geven. Dat wordt nu anders. Je moet goed luisteren naar elkaar, er open-minded in gaan, kijken hoe dingen anders en beter kunnen. Bij de opzet van nieuwe lessen krijg je discussie over hoe je een goede les draait, want daarover bestaan binnen het team verschillende visies. Dat maakt dit proces ook interessant; je leert van elkaars inzichten." Belangrijker nog: hij ziet de winst van de nieuwe aanpak voor de leerlingen. "In onze gemengde leerweg krijgen ze

'Niveau 4-leerlingen die richting techniek gaan, vinden praktische vakken het leukste wat er is'

het praktisch en theoretisch leren mee. Maar het projectgestuurd werken en samenwerken aan opdrachten is echt een extra aanbod, dat hen goed voorbereidt op het mbo. Wij hebben veel contact met de mbo's en horen regelmatig dat men daar bij leerlingen wat zelfstandigheid mist. Daar proberen we dus op in te spelen."

WEINIG WEERSTAND

Lyda Vos ontmoette weinig weerstand bij de voorbereiding van de nieuwe leerweg. Haar team is al enigszins gewend aan veranderingen, dat scheidt. "Wij hadden oorspronkelijk alleen basis en kader op deze locatie. Zeven jaar geleden zijn we begonnen met de gemengde leerweg. Dat was al een hele stap. Nu hebben we samen veel nagedacht over de vormgeving en inpassing van de nieuwe leerweg."

De nieuwe leerweg komt er, dus energie steken in weerstand is niet zinvol, vindt Vos. Kijk liever naar wat nodig is voor leerlingen. Hoe bereid je hen zo goed mogelijk voor op het vervolgonderwijs? "Er is hier acceptatie. De houding is: okee, dit komt eraan, hoe maken we hier zo mooi mogelijk onderwijs van?"

De nieuwe leerweg staat nu op de lestabel onder de noemer PPE (praktijkgericht programma economie): vijf uur per week, verdeeld over blokken van twee en drie uur. De leerlingen werken dan met z'n allen aan opdrachten die ze voorlopig nog van hun eigen docenten krijgen. Daarbij leren ze om de cyclus te doorlopen die bij het in opdracht werken hoort: vaststellen wat de vraag is, bepalen wat er nodig is, onderzoek doen, presenteren, enzovoort. Vos: "Gelukkig hebben we nog anderhalf jaar de tijd om de nieuwe werkwijze in de vingers te krijgen." Het samenwerken met opdrachtgevers van buiten de

'Ik hoop dat de overheid de richtlijnen voor de nieuwe leerweg niet te strak gaat maken'

school werd de afgelopen anderhalf jaar gehinderd door corona. De school heeft contacten, bijvoorbeeld met de Zeeuwse Bibliotheek, maar die staan al een poos op een laag pitje.

AANDACHTSPUNTEN

In het algemeen ziet Lyda Vos wel een paar aandachtspunten. "Voor mavo's wordt het lastig om de praktische component neer te zetten. Gaan ze dan een light-versie inzetten, waardoor het 't net niet is? Of neem de bedrijven, die werken graag mee. Maar in een regio als Zeeland, met een behoorlijke populatie aan vmbo-leerlingen, vis je als school wel in een kleine vijver." Ook de kwaliteit van de samenwerking verdient aandacht: "Bedrijven krijgen leerlingen van 15 of 16 jaar binnen. Daar hoort een stukje begeleiding bij. Lesgeven vraagt om specifieke vaardigheden. Krijg je dat goed voor elkaar?" Desondanks is Vos positief over de onderwijsvernieuwing. "Voor de gemengde leerweg-leerlingen vind ik het echt een meerwaarde. Mits wij straks, na de pilot, mogen doorgaan met wat we nu doen: dit programma bovenop het gl-programma stapelen. Daarmee blijft het praktijkgehalte van de opleiding hoog. Niveau 4-leerlingen die richting techniek gaan, vinden die praktische vakken het leukste wat er is. Daarvoor komen ze naar school. Als dat niet meer zou mogen, voorzie ik dat leerlingen voor kader gaan kiezen, waar ze wel echt praktijk krijgen. Dat zou ik heel jammer vinden. Ik hoop dus dat de overheid de richtlijnen voor de nieuwe leerweg niet te strak gaat maken. Binnen de pilot ligt de syllabus van economie & ondernemen bijvoorbeeld voor een groot deel vast. Dat maakt de vormgeving en inpassing in je eigen curriculum lastig." Leerling Rein Blanckaert is voorlopig in elk geval blij met de nieuwe koers. "We zijn aan het oefenen met een planning voor hoe je moet werken, zodat we straks een grote opdracht kunnen doen. Dat lijkt me leuk. Ik weet nog niet echt wat ik wil worden, maar we leren wel zelfstandig werken. Leren ondernemen bevalt me eigenlijk best goed." <

STAND VAN ZAKEN NIEUWE LEERWEG VMBO

De ontwikkeling van de nieuwe leerweg in het vmbo loopt al meerdere jaren. In 2019 werd gestart met de ontwikkeling van de nieuwe leerweg, waarin alle leerlingen naast de theorievakken een praktijkgericht programma volgen en afsluiten. In dit programma doen de leerlingen realistische en praktische ervaring op in en buiten de school. De nieuwe leerweg is de derde actielijn van het programma 'Sterk beroepsonderwijs' en heeft als doel het verbeteren van de aansluiting op zowel het mbo als de havo. Daarnaast wordt hiermee het aantal leerwegen overzichtelijker en is er geen verwarring meer over de waarde van de diploma's gl/11 en mavo. Vanaf de zomer van 2019 werd gewerkt aan het 'Kader

praktijkgericht programma in de nieuwe leerweg'. Dit kader is in januari 2020 vastgesteld. Hierin is vastgelegd welke vaardigheden en kennis onderdeel moeten uitmaken van het praktijkgerichte programma. Vervolgens zijn 136 pilotscholen geselecteerd en werden in december 2020 pilots gestart. De scholen werken in ontwikkelteams eerst aan de ontwikkeling van een concept-examenprogramma. Een groot deel van deze scholen is in het schooljaar 2021-2022 gestart met de uitwerking in de praktijk met leerlingen. Het beoogde tijdpad voor de invoering van de nieuwe leerweg is het schooljaar 2024-2025. → Meer over de nieuwe leerweg op www.sterkberoepsonderwijs.nl/nieuwe-leerweg.